

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ
ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №82
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«30-31» тамызға 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «29» тамыз күні 21 сағаттан «31» тамыз күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 29.08.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Жандосова А.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Қизатова Д.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2023 жылғы «30» тамызға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Жауын-шашынсыз. Шығыстан жел соғады 9-14м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 16-21 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 10-15 градус жылы.
Күңгей Алатау	Жауын-шашынсыз. Шығыстан жел соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 17-22градус жылы.
Теріскей Алатау	Жауын-шашынсыз. Шығыстан жел соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 21-26 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жауын-шашынсыз. Түнде және таңертен тұман. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 17-22 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 10-15 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 16-21 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 16-21 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Таңертең және күндіз жаңбыр, күннің соңында қатты жаңбыр (1,0-16 мм), найзағай, бұршақ болады. Оңтүстік-батыстан солтүстік-батысқа ауысатын жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурсы түнде 4-9, күндіз 9-14 градус жылы.
Өгем жотасы	Таңертең және күндіз жаңбыр, күннің соңында қатты жаңбыр (1,0-16 мм), найзағай, бұршақ болады. Оңтүстік-батыстан солтүстік-батысқа ауысатын жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурсы түнде 5-10, күндіз 11-16 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 21-26 градус жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, кей жерлерде 7, күндіз 22-27, кей жерлерде 17 градус жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 18 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 28-33 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, кей жерлерде 17, күндіз 25-30, кей жерлерде 22 градус жылы.

**2023 жылғы "31" тамызға арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам**

Алматы: жауын-шашын, кей уақыттарда қатты жауын-шашын (жылбысқы қар, жаңбыр) (0,0-20 мм). Ауаның температурасы 0-5, күндіз 8-13 жылы.

Жетісу облысы: жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-20 мм). Ауаның температурасы 5-10, күндіз 10-15 жылы.

Жамбыл: жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-25 мм). Ауаның температурасы 5-10, күндіз 15-20 жылы.

Түркістан: жаңбыр, түнде кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-25 мм). Ауаның температурасы 6-11, күндіз 10-15 жылы.

Маңғыстау: жауын-шашынсыз. Ауаның температурасы түнде 10-15, күндіз 17-22 жылы.

Абай облысы: жаңбыр (0,0-14,0 мм). Ауаның температурасы түнде 12-17, күндіз 18-23 жылы.

Шығыс Қазақстан: жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-17 мм). Ауаның температурасы 12-17, күндіз 18-23 жылы.

2023 жылғы 29 тамыздағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды: Облыстың таулы өзендерінің көпшілігінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Таудағы температуралық фон -1°C мәнінен 11°C оң мәні аралығында сақталады. Бүгін таңғы сағат 6-да нөлдік изотерма 3723 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер 2023 ж. "29" тамызға

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. Мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лай- лылық
				Макс. 28.08.	Мин. 29.08.	08 с. 29.08.	Күн. 28.08.	Түн. 29.08.	Орт. 28.08.	08 с 29.08.	Орт. 28.08.	Макс. 29.08.	08 ч 29.08.		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	4.4	-0.7		19.7								*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			1.0			267	262				-6	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			10.0			567	566				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	8.5	2.5		6.2								*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			7.0			274	272	2.81	2.81	2.53	-2	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			6.0			109	107				-2	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			11.0			41	41	0.07	0.07	0.07	+1	0
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			8.0			191	190	1.87	2.00	1.75	+2	0
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			8.0			245	245				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			7.0			319	317	3.93	4.09	3.43	-1	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасы- нан 2 км жоғары ГБ	1471			8.0			269	267				-4	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			3.0			88	88				0	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			6.0			279	276	1.83	1.88	1.62	-2	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			7.0			209	208	0.34	0.34	0.32	-1	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			10.0			287	286	4.70	4.70	4.70	-1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			7.0			116	114	10.0	10.42	9.17	-1	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			11.0			220	219				-2	0
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			8.0			276	274				-2	1
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	6.2	1.8	11.0	7.6		844	851				+10	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ	2169			12.0			114	109				-1	
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			14.0			234	233	12.0	12.0	11.4	0	*
22	Мерке	Улбұтуй қыс. ГБ	1026						114	114	3.63	3.63	3.63	0	*

Ескертпе:

*-деректер жоқ

**-өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«30-31» тамызға 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Биік таулы аймақта қардың түсуіне байланысты маусымдық қар сызығы уақытша 3000 м биіктікке дейін төмендеді. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты мұздықтардың еруі баяулады. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. 30 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 31 тамызда жауын-шашын, кей уақыттарда қатты жауын-шашын (жылбысқы қар, жаңбыр) (0-20 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Күнгей Алатауы	Ауа температурасының төмендеуіне байланысты мұздықтардың еруі баяулады. 30 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 31 тамызда жауын-шашын, кей уақыттарда қатты жауын-шашын (жылбысқы қар, жаңбыр) (0-20 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Ауа температурасының төмендеуіне байланысты мұздықтардың еруі баяулады. 30 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 31 тамызда жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-20 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Ауа температурасының төмендеуіне байланысты мұздықтардың еруі баяулады. 30 тамызда күндіз жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай, бұршақ болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 31 тамызда жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (0,0-25 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Ауа температурасының төмендеуіне байланысты мұздықтардың еруі баяулады. 30 тамызда таңертең және күндіз жаңбыр, күннің соңында қатты жаңбыр (1,0-16 мм), найзағай, бұршақ болады. Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 31 тамызда жаңбыр, түнде кей жерлерде қатты жаңбыр (0-25 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	30-31 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Абай	Тарбағатай	30 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 31 тамызда жаңбыр (0-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	30 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 31 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Қазақстандық Алтай	Ауа температурасы көтерілуде, мұздықтардың еруі ұлғаюда. 30 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 31 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.